

Julkaistu Inkilän Juhannus 2020 -lehdessä

Heikki Jääskeläinen

Inkilän Työväenyhdistys 1905-1939

Karjala-lehti esitteli 30.4.2020 opettaja August Anton suururakkaa, kun hän jäätyään eläkkeelle 1952 alkoi koota tietoja työväenliikkeestä luovutetussa Karjalassa. Työväenyhdistysten pöytäkirjoista, lehtiartikkeleista ja muista lähteistä hän konekirjoitti 3562-sivuisen koosteen. Kirvulaisista yhdistyksistä tietoja on Kirvun, Sairalan, Tietävälän ja kaikkein laajimmin Inkilän työväenyhdistyksestä.

Inkilän työväenyhdistyksen 76 sivusta olen koonnut tähän pätkiä suoraan lainaten tai lyhentäen. Kirjoista Koppoilla kahe puolen ja Muistojen Inkilä on lainattu muutama kuva.

August Anton kokoelma löytyy Työväen arkiston osoitteesta <http://www.tyark.fi>

1905

Yleinen työväen kokous pidettiin 10.12.05 Inkilän nuorisoseuran omistamassa Valistustalossa. Tilaisuudessa oli suuri joukko työläisiä sekä myöskin paremman päivän lapsia. Yksimielisesti päätettiin perustaa työväestölle oma järjestö, jolle nimeksi annettiin "Inkilän Työväen Yhdistys". Päätettiin yhtyä Suomen ruotsalaisen työväenliiton haaraosastoksi. Yhdistyksen puheenjohtajaksi tuli Rikhard Jokinen ja varapuheenjohtajaksi raamimies R. Tuomainen. Tusinaan hallituksen jäseniä mahtui neljä naista. Lisäksi valittiin huvikomitea ja "ehkä maassa tulevaa suurlakkoa varten" valittiin viiden hengen komitea. Lopuksi valittiin neljä järjestysmiestä.

Perustavassa kokouksessa yhdistykseen liittyi 125 jäsentä sekä vielä ennen vuoden loppua 25 jäsentä.

Yhdistyksen ensimmäinen yleiskokous pidettiin 17. joulukuuta. Päätettiin erityisen puhujaseuran perustamisesta sekä ryhtymisestä yleiseen juomalakkoon joko ainiaaksi tai määrätyksi ajaksi. Kerättiin kolehti avustukseksi Helsinkiin valtiopäivän aikana naisten äänioikeutta vaatimaan lähettävälle henkilölle. Tulos oli 6:75.

Työväenyhdistys ja Nuorisoseura sopivat seuratalon yhteisestä käytöstä. Nuorisoseura ja työväenyhdistys löivät veljenkättä. Soppu tilaa antoi. Mutta ei sentään pitkäksi aikaa. Jo 30.1.06 Työlehti kertoi, että nuorisoseura päätti sulkea työväenyhdistyksen pois huoneistostaan.

Järjestyksen ylläpitämiseksi perustettiin punainen kaarti. Hyväksyttiin säännöt ompeluseuralle ja puhujaseuralle.

1906

Kuukausikokouksessa 18.2.06 perustettiin käsinkirjoitettu lehti Aatteen voima, joka otti kantaa valtiollisiin tapahtumiin: "Nykyään on Venäjä taitanut menettää kaikki rahansa pistimiin ja pyövelin palkkoihin, koska yhä kiihkeämmin miljoonia Suomesta vaaditaan..."

Muuan kirjoittaja epäili, että hankkeilla ollut parantolaosuuskunta muutetaan osakeyhtiöksi, jolloin suuren osakemäärän omistaja voittaa monta kymmenen markan miestä. Kirjoittaja kehottikin ostamaan vannon ja yhden 2:50 maksavan opaskirjansa sekä käyttämään parannustapaa kotonaan.

Yksi kirjoittaja kehotti yhdistyksen jäseniä korttipelin sijasta käyttämään yhdistyksen lainakirjastoa, "josta olisi hyötyä teille itsellenne jokapäiväisessä elämässä sekä naapurillennekin teidän tietorik-kautenne puolesta".

Yhdistyksen ylimääräisessä kokouksessa 25.2.06 päätettiin ajaa perille Inkilän sahan työläisten vaatimus sunnuntain ja maanantain välisen yövuoron poistamisesta. Sitä varten valittiin H. Salmela ja S. Julku viemään Viipurin Saha Osakeyhtiön isännistölle kirje, jossa todettiin maamme sahoissa ja tehtaissa yleensä näin jo meneteltävän.

Kuukausikokouksessa 1.4.06 perustettiin yhdistyksen yhteyteen naisosasto.

Kokouksessa 22.4.06 hyväksyttiin ponsi: "Koska Matti Kurikka Työväenpuolueen jäsenenä on koettanut kaikella tavalla parjata työväenliikettä sekä kaikella tavalla toiminut hajottavasti aikana, jolloin jokainen puolueen jäsen olisi tarvinnut entistä tarkomkammin toimia yksimielisyyden aikaansaamiseksi, katsoo Inkilän Työväen yhdistys Matti Kurikan mahdottomaksi enää kuulumaan Työväenpuolueeseen."

Kesäkuun ensimmäisen sunnuntain mielenosoitusretken osallistuivat Inkilän, Kirvun ja Sairalan työväenyhdistykset. Arpajaiset ja kansanjuhla pidettiin 17.6.06. Niiden puhdas voitto oli 909:35. Ne olivat ensimmäinen sellainen juhla Inkilässä, ettei alkoholi näytellyt mitään osaa. Hallituksen kokouksessa 25.6. annettiin kahdelle työmiehelle muistutus epäsiiveellisestä käytöksestä.

Johtokunnan kokouksessa 22.7.06. Kuisman kentällä päätettiin lainata Sairalan osuuskaupalle 1.000:- 5 %:n korolla. Kirjastoon päätettiin tilata "Vallankumousliike Venäjällä". Yleisen kokouksen keskusteltavaksi ehdotettiin: eikö olisi aika köyhälistön ruveta ottamaan osaa kuntakokouksiin ja muihin kunnallisiin asioihin.

Ylimääräisessä kokouksessa 23.9.06 hyväksyttiin ponsi:

"Koska Töölön sokeritehtaalla yhä työväkeä kiristetään, niin lausumme mitä jyrkimmän paheksuimme moisille kiristäjille ja päätämme olla ostamatta Töölön sokeria niin kauan, kunnes mainitun tehtaan työväelle ovat tulleet siedettävämmät olosuhteet." Samalla päätti Inkilän työväki, joka enimmäkseen ostaa tavaransa Inkilän osuuskaupasta, lähettää pöytäkirjanotteella tiedon päätöksestään osuuskaupan hallinnolle ja kehottaa hallintoa hankkimaan toisten tehtaitten sokeria ja hylkäämään Töölön sokerit, kunnes toisin ilmoitetaan.

1907-1914

Kuukausikokouksessa 27.1.07 hyväksyttiin ponnet, joissa tuomittiin Laukon torpparien häädöt ja poliisin osallistuminen niihin. Häädettyjen torppareiden avustamiseksi kerättiin varoja, joita kertyi 31:45.

Kun johtokunta 18.2.07 täysilukuisena kokoontui J. Ahokkaan talossa, niin se päätti ehdottaa

yleiselle kokoukselle oman talon hankkimista, koska toisinaan nuorisoseuralta ei saatu iltahuonetta millään ehdolla, vieläpä peruutettiin jo tehty sopimus samana päivänä, jolloin iltama olisi pidetty illalla.

J. Ahokkaan talossa 19.4.07 pidetyssä johtokunnan kokouksessa keskusteltiin työttömyysrahaston perustamisesta työväenyhdistyksen yhteyteen. Pari päivää myöhemmin pidetyssä yhdistyksen kokouksessa kassa perustettiin ja siitä päätettiin antaa lainoja työväenjärjestöihin kuuluville jäsenille.

Ensimmäisen eduskunnan työstä oltiin varsin kiinnostuneita. Eduskunnan pöytäkirjat tilattiin yhdistykselle.

Kokouksessa 23.10.10 keskusteltiin juoppoudesta, jota on harjoitettu sekä järjestyneiden että järjestyttömien keskuudessa, ja päätettiin, että se tai ne henkilöt, jotka kokouksissa, harjoituksissa, iltamissa tai muissa yhdistyksen tilaisuuksissa esiintyvät juovuksissa tai myyvät väkijuomia, merkitään kirjaan ja heiltä kielletään käynti sanotuissa tilaisuuksissa.

Kokouksessa 12.2.11 hyväksyttiin näytelmäseuran säännöt ja päätettiin perustaa käsityöseura. Kun poliisi ei ollut ryhtynyt toimenpiteisiin, vaikka hänelle oli tehty ilmoitus salakapakoitsijoista, niin päätettiin kääntyä kruununvoudin puoleen asiassa.

Sairalan osuuskaupan konkurssissa yhdistys joutui maksamaan 100 markkaa.



Työväentalon vihkiäisissä 5.11.11 juhla-avustuksin ja köynnöksin koristetussa juhlasalissa ohjelma aloitettiin laulamalla "Työn orjat", jonka jälkeen J. Turunen lausui yleisön tervetulleeksi. Neiti

Aino Laitisen lausunnan jälkeen esitettiin rakennustoimikunnan kertomus. Inkilän työväenyhdistyksellä oli 6-vuotisen toimintansa tuloksena pienoinen maatila ja yli 10.000:- maksanut talo, joka sisälsi tilavan juhlasalin ja maaseutuoloihin nähden verrattain tilavan näyttämön, ravintolahuoneen, eteisen, jota voitiin käyttää myös tupakahuoneena sekä vaatteiden säilytyshuoneen. Valavaara piti juhlapuheen, K. Kaija lausui runon, Hilma Hiltunen luki kertomuksen ja E. Karhu esitti sadun. Näytelmänä esitettiin "Ensi lempi".

Työväentalossa pidettiin luentokurssit. 25-27.22.12. Ne saivat liikkeelle väkeä ilahduttavan paljon, sillä kuulijoita oli 100-120 henkilöä. Olipa porvaristoakin hiukan edustettuna. Viinikainen luennoi Suomen sisäisestä kehityksestä ja Hanna Kohonen verotuksesta ja kunnallispolitiikasta.

Kirvun nimismies pani talon takavarikkoon maksamattomista veroista, vaikka yhdistys oli siitä asti, kun sai tilan haltuunsa maksanut verot.

Kokouksessa 9.3.13 hyväksyttiin voimistelu- ja urheiluseura Veikkojen säännöt sekä annettiin lupa toimia yhdistyksen alaosastona

Kokouksessa 7.12.13 hyväksyttiin johtokunnan tekemä ehdotus 15 hehtaarin suuruisen tilan myynnistä O. Laitiselle 2.000:- hinnasta, joka oli maksettava 200 ; -vuosimaksulla 6 % korolla. Yhdistykselle jäi tämän jälkeen 80½ aaria, jossa sijaitsivat yhdistyksen omistamat rakennukset.

Kokouksessa 19.4.14 keskusteltiin torvisoittokunnan perustamisesta, mutta asian äkinäisyyden vuoksi ei tehty lopullista päätöstä, vaan asian eteenpäin ajaminen jätettiin J. Turusen ja A. Frilanderin huoleksi. Johtokunta valtuutti heidät sitten ostamaan seitsikon. Helluntaijuhlissa saatiin ensi kerran kuulla oman torvisoittokunnan soittoa. Tilaisuudessa oli väkeä huoneen täydeltä. Valtio-päivämies Valavaara puhui. Näytelmä "Kaunis myllärin leski" meni koko hyvin.

Seuraavina vuosina soittokunnan johtaja vaihtui usein, mutta soittokunta oli toiminnassa sisällissodan alkaessa. Sitten valkoiset veivät torvet ja muut soittovälineet, jotka jäivät sille tielle.

Kokouksessa 24.5.14 keskusteltiin K. Westerlundin ehdotuksesta lauluköörin perustamisesta, jota kokous lämpimästi kannatti.

Vuoden 1914 toimintakertomuksessa mainitaan vuoden alkaneen rauhallisesti ja olosuhteet näyttivät jotenkin tyydyttäviltä. Työpaikkoja oli runsaasti. Mutta kesällä alkanut maailmansota teki toiminnan melkein mahdottomaksi. Jäsenmääräkin laski niin, että se kolmannen neljänneksen loppussa oli 39. Jäsenmäärän vaihteluun oli pääsyyinä se, että kaikki olivat toisen työstä eläjiä ja joutuivat työtä etsiessään muuttamaan paikkakuntaa.

1917-1920

Kokouksessa 22.7.17 otettiin keskusteltavaksi eduskunnan hyväksymä itsenäisyyslaki, joka hyväksyttiin täydellisesti. Kokouksessa 8.11.17 päätettiin perustaa järjestyskaarti.

Inkilässä alkoi lakko 15.11.17, jolloin oli yleinen kokous Työväentalossa. Yksityspuhelut ehkäistiin. Rautatieaseman miehittäminen ei kohdannut pienintäkään vastarintaa. Takavarikoitiin muutamia revolvereja sekä joitakin isompia ampumaseita.

Työväenyhdistyksen aloitteesta oli 9.12.17 Työväentalossa suuri kansalaiskokous sotilaskysymyksen johdosta. Elintarviketoimikunta todettiin kykenemättömäksi. Se ei kykene ostamaan elintarpeita suoraan tuottajilta, vaan välittäjien kautta, joten kuluttajat saavat maksaa tavattoman korkeat hinnat

Vuonna 1918 pidettiin yhdistyksen viimeinen kokous 25.1.18. Sen jälkeen valkoiset lakkauttivat yhdistyksen toiminnan ja vangitsivat seuraavat henkilöt: Antti Jortikka, Matti Kaija, Juho Pesonen, Juho Turunen, Julius Matilainen, Stanislaus Inkinen, Edvard Taponen, Kusti Kaija, Antti Pesonen, Väinö Kanerva ja Edvard Kaija, joista kolme ensin mainittua kuoli nälkään vankileirillä.

Syyskuun 2. p:nä 1918 Viipurin lääninkansliassa annetulla A. Hackzellin määräyksellä yhdistyksen omaisuus annettiin poliisi A. Branderin haltuun.

Työläisillä oli kokous 6.1.19, jolloin päätettiin työväen yhdistys palauttaa toimintaansa. Johtokunnan tehtäväksi jäi hommata talo ja irtain vapaaksi takavarikosta. Omaisuutta ei luovutettu käyttöön vielä ensimmäisen anomuksen jälkeen, sillä A. Hackzell antoi 21.3.19 päätöksen, että kun olosuhteet paikkakunnalla eivät ole kylliksi

rauhottuneet, anomukseen ei voida suostua. Tästä päätöksestä yhdistyksen piti maksaa 9:40.

Talo vapautettiin 26.5.19, mutta jäsenmäärä oli pahasti pienentynyt. Sisällissodan alkaessa jäseniä oli 162; nyt heitä oli vain 51. Kokouksessa 28.9.19 päätettiin ruveta vaatimaan takaisin 18.3.18 viedyt torvet ja muut soittovälineet.

Vuoden 1919 eduskuntavaaleissa sosialistit saivat Inkilässä 145 ääntä kaikkiaan annetuista 461 äänestä.

Pitkäperjantaina 1920 vietettiin vastaanottojuhla vankilasta päässeille yhdistyksen jäsenille. Silloin oli juuri vapautunut viimeinenkin vankilassa ollut yhdistyksen jäsen Kusti Kaija.

Kokouksessa 31.10.20 yksimielisesti päätettiin, että eduskuntaryhmän on parlamentaarista tietä ja kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla ajettava armahdulaki täydellisesti ja tinkimättä läpi.

1921-1928

Inkilässäkin valtiollinen poliisi yritti saada yhdistyksen jäseniä "lankaan". Niinpä K. Kaijan asuntoon tuli 15.2.21 muuan Juho Kärkäs ja tarjosi 10 brovninkia ja 500 panosta. Kaija kehoitti lurjusta poistumaan, minkä tämä ensin raivottuaan tekikin vannotaen Kaijaa vaikenemaan tai "muuten menee henki.

Suuntakysymyksestä jatkovuosikokous 1921 päätti, että kaikille työväenliikkeen puhujille myönnetään puhumisoikeus ja puoluetoimikunnalle laututtiin paheksuminen kieltoehdotuksestaan.

Huhtikuussa nimismies Hagman vaati yhdistyksen puheenjohtajalta jäsenluetteloa nähdäkseen, mutta siihen ei suostuttu.

Valtuuston työläisedustajia kehoitettiin vaikuttamaan niin, että eläinlääkäri otetaan vain sillä ehdolla, että virka tulee yhteiseksi Räisälän kanssa ja eläinlääkäriin asuinpaikaksi Sairala. Verotuslautakunnassa ollutta työväen edustajaa kehoitettiin vointinsa mukaan yrittämään huojennusta työläisille veroja määrättäessä.

Johtokuntaa kehoitettiin panemaan täytäntöön juopuneisiin nähden ennen tehdyt päätökset, vaikka he olisivat yhdistyksen jäseniäkin. Seuraavassa kokouksessa johtokunta erottikin yhden jäsenen yhdistyksestä, koska hän oli juopuneena

tapellut ja mellakoinut. Putkan rakentaminen juopuneille siirrettiin.

Kokouksessa 26.11.22 äänestyksen jälkeen hylättiin johtokunnan ehdotus kommunististen jäsenten erottamisesta yhdistyksestä, jota puoluetoimikunta oli ehdottanut.

Kun yhdistyksen joulukuusijuhlatoimikunta oli päättänyt pyytää puhujaksi O. Iksosen, huomautti johtokunta toimikunnalle, että sosialidemokraattisen yhdistyksen juhlaan ei sovi juhlapuhujaksi vastustavaan puolueeseen kuuluva henkilö. Puhuja on saatava omaan puolueeseen kuuluvista henkilöistä.

Maaliskuun kokouksessa päätettiin hankkia viranomaisten määräysten mukainen lippu yhdistykselle. Siihen päätettiin ompeluttaa "Inkilän Työväenyhdistys r.y." ja sen ympärille seppeleenmuotoinen kuvio sekä ylänurkkaan nousevaa aurinkoa kuvaava kuvio. Lippu varustetaan nauhoilla ja poikkitangolla. Se tilattiin KK:n käsityöosastolta Helsingistä.

Huhtikuun kokouksessa yhdistys päätti ostaa osakkeen Työväen Akatemian kannatusosakeyhtiöstä.

Syyskuun kokouksessa yhdistys erosi Työväen raittiusliitosta, koska se oli joutunut kommunistien käsiin, ja liittyi Sosialidemokraattiseen raittiusliittoon.

Kun K. Kaija ilmoitti perustavansa paikkakunnalle TUL:n alaisen voimistelija urheiluseuran, niin sille myönnettiin talo vapaasti käytettäväksi. Kun "Jyske" perustettiin, sille myönnettiin entisen seuran jäämistö.

Radiovastaanottimen hankinta oli ensi kerran esillä johtokunnassa 16.12.26. Myöhemmin päätettiin kutsua radiovastaanotin Viipurista kokeiltavaksi tilaisuuteen, johon yleisölläkin oli oikeus päästä 3:- maksusta. Kun yhdistyksen talolle saapunut Viipurin Sähkö- ja Koneliikkeen edustaja ei saanut radiokonetta toimimaan, päätti johtokunta olla ostamatta konetta yhdistykselle.

Kun nimismiehelle oli tehty kantelu tarkoituksella saada talo suljetuksi, valittiin K. Kaija antamaan selitys, ettei talossa ole tehty mitään lainvastaista eikä ole sattunut järjestyshäiriöitä. Kokouksessa 24.4.27 päätettiin valvoa entistä tarkemmin, ettei

kukaan yhdistyksen jäsen esiinny talolla juopuneena.

*

Johtokunta päätti 21.9.28 perustaa yhdistykselle jazzorkesterin: harmonikka, 2 viulua ja jazzrumpu; jonka yhdistys hankki; muut soittimet soittajien tuli hankkia itse. Yhdistys hyväksyi periaatteessa maatalouskerhon toiminnan ja työläisten osanoton siihen.

1930-1939

Kun "isänmaalliset" 30-luvun alkupuolella monella tavalla vahingoittivat työväentaloja, päätti johtokunta entistä tarkemmin pitää silmällä ja suojella yhdistyksen taloa. Järjestysmiehet ja vahtimestari määrättiin iltamien aikana pitämään taloa silmällä sisältä ja ulkoa. Pihalle hankittiin ulkolamppu.

Yhdistyksellä oli rahallisia vaikeuksia, josta syystä johtokunta pyysi Viipurin ja Helsingin Työväen Säästöpankeilta maksulykkäystä. Työttömyyden tähden annettiin vapautuksia jäsenmaksuista.

Inkilän ja Ojajärven työväenyhdistysten yhdessä piiritoimikunnan kanssa järjestämät nelipäiväiset luento- ja opastuskurssit olivat vuoden vaihteessa. Luentoja pidettiin kunnalliskysymyksistä, itseopiskelusta, ratsionalisoinnista, puhetaidosta ja eduskuntatyöstä. Opastusta annettiin kirjanpidossa, pöytäkirjan laatimisessa, kokouksien pidossa, puheidenpidossa ja arkistonhoidossa. Luennoitsijoina ja opastajina olivat Kr. Lumijärvi ja Y. Welling.

Työväentalo oli määrätty pakkohuutokaupattavaksi 26.9.33 Kirvun sähköyhtiön yli tuhannen markan suuruudesta tuomiosta. Tällä kerralla saatiin laina yhdistyksen arpajaistoimikunnalta.

Työläisiä kehoitettiin karttamaan kaikkia saksalaisia alkuperää olevia tavaroita.

30-luvun Inkilän työväenyhdistys sinnitteli kasvavan työttömyyden, heikentyvän talouden ja laskevan jäsenmäärän kanssa. Yhdistyksen viimeinen pöytäkirja on kokouksesta 17.9.39.

Kusti Kaija oli yhdistyksen puheenjohtajana 18 vuotta ja J. Turunen 4 vuotta; kirjuriina oli S. Inkinen 21 vuotta ja M. Kaija 3 vuotta; rahastonhoitajana A. Hacklin oli 12 vuotta ja O. Laitinen 10 vuotta; S. Inkinen oli näyttämönjohtajana 25 vuotta ja O. Huttunen 3 vuotta.

Kuva täydentyy, kun vielä tutustuu Työväen arkistoon tallennettuun Sairalan, Kirvun ja Tietävälän työväenyhdistysten aineistoon samasta osoitteesta <http://www.tyark.fi>.

Koosteen koosteesta kokosi Heikki Jääskeläinen